

$$\mathbb{Z}_7^* = \{1, 2, 3, 4, 5, 6\}$$

$$\text{ordinul grupului} = \# \text{ de el. din grup} = |\mathbb{Z}_m^*| = \phi(m)$$

$$\phi(7) = 7-1 = 6$$

$$\text{ordinul unui el. din grup} = \# \text{ de el. distincte pe care le gen. (din } \mathbb{Z}_m^*)$$

$1^1 \bmod 7 = 1$	$2^1 \bmod 7 = 2$	$3^1 = 3$	$4^1 = 4$	$5^1 = 5$	$6^1 = 6$
$1^2 \bmod 7 = 1$	$2^2 \bmod 7 = 4$	$3^2 = (9)_7 = 2$	$4^2 \bmod 7 = 2$	$(5^2)_7 = 4$	$6^2 \bmod 7 = 1$
.	$(2^3)_7 = (8)_7 = 1$	$3^3 = (27)_7 = 6$	$4^3 \bmod 7 = 1$	$(5^3)_7 = 6$	$6^3 \bmod 7 = 6$
.	$2^4 = (16)_7 = 2$	$3^4 \bmod 7 = 4$	$4^4 \bmod 7 = 4$	$(5^4)_7 = 2$	$6^4 \bmod 7 = 1$
.	$2^5 = (64)_7 = 1$	$3^5 \bmod 7 = 5$	$4^5 \bmod 7 = 2$	$(5^5)_7 = 3$	$6^5 \bmod 7 = 6$
$1^6 \bmod 7 = 1$	$2^6 \bmod 7 = 1$	$3^6 \bmod 7 = 1$	$4^6 \bmod 7 = 1$	$(5^6)_7 = 1$	$6^6 \bmod 7 = 1$

$$\text{ord}_7(1) = 1$$

$$\text{ord}_7(2) = 3$$

$$\text{ord}_7(3) = 6$$

$$\text{ord}_7(4) = 3$$

$$\text{ord}_7(5) = 6$$

$$\text{ord}_7(6) = 2$$

$$* \forall a \in \mathbb{Z}_m, a^{\phi(m)} \equiv_m 1$$

$$1, 2, 3, 6 \mid 6 = \text{ord. grupului} = \phi(m) - \phi(7)$$

$$3 \text{ și } 5 \text{ au generat toate el. grupului } \mathbb{Z}_7^* \Rightarrow \text{"generatori"} = \text{"rădăcini primitive"}$$

$$m = 1, 2, 4, p^k, 2p^k, p \text{ prim } \geq 3$$

$$* \text{ord. unui el. din gr.}; \text{norm verifică dacă } x^{\text{divizorii ord. gr.}} \equiv_m 1; \text{ordinul} = \text{c.m.m.că între}$$

$$\mathbb{Z}_{12}^* = \{1, 5, 7, 11\}$$

$$\phi(12) = \phi(2^2) \cdot \phi(3) = (2^2 - 2^1)(3-1) = 2 \cdot 2 = 4$$

$$1^1 = 1 \quad (5^1)_{12} = 5 \neq 1 \quad 7^1 = 7 \quad 11^1 = 11 \quad \text{ord. grupului} = 4; \text{div. } \phi(12): 1, 2, 4 \mid 4$$

$$1=1 \quad (5^1)_{12} = 5 \quad \left. \begin{array}{l} 1=1 \quad 7=7 \quad 11=11 \\ (5^2)_{12} = 1 \quad (7^2)_{12} = 1 \quad 11^2 = 1 \end{array} \right\} \# \text{ generatori dintr-un grup}$$

$$(5^4)_{12} \quad \text{ord}_{12}(5)=2 \quad \text{ord}_{12}(7)=2 \quad \text{ord}_{12}(11)=2$$

$$\mathbb{Z}_6^* = \{1, 5\}$$

$$\text{ord. gr.} = \phi(6) = \phi(2) \cdot \phi(3) = (2-1)(3-1) = 1 \cdot 2 = 2$$

* # generatori dintr-un grup

$$\phi(\phi(4)) = \phi(2) = 2-1 = 1$$

$$\phi(\phi(7)) = \phi(6) = 2$$

Calc. toate r.p. din $\mathbb{Z}_{22}^*$ (?) $\exists$ v.p.?

$$2 \cdot p^k \Rightarrow \text{b.a.}$$

avem în total 4 gen. în $\mathbb{Z}_{22}^*$

$$\mathbb{Z}_{22}^* = \{1, 3, 5, 7, 9, 13, 15, 17, 19\} (?) \text{ câte}$$

$$\phi(\phi(2)) = \phi(\phi(2) \cdot \phi(11)) = \phi(10) = \phi(2) \cdot \phi(5) = 1 \cdot 4 = 4$$

$$\text{ord. gr.} : 10 = \phi(22) \quad \text{divizorii lui } \phi(m) = 10 : 1, 2, 5, 10 \mid 10$$

$$(?) \text{ să găsim o rădăcină primitivă } \alpha \rightarrow \text{ord}_m(\alpha) = \phi(m)$$

$$\Downarrow$$

și o putere $< \phi(m)$ la care ridicat α să dea 1!

$$3^2 \equiv 9 \pmod{22} \neq 1 \quad \left| \quad 5^2 \equiv_{22} 3 \neq 1 \quad \left| \quad (7^2)_{22} = 5 \neq 1 \right. \right.$$

$$3^5 \equiv_{22} 1 \Rightarrow 3 \text{ nu e gen.} \quad \left| \quad 5^5 \equiv_{22} 1 \Rightarrow \text{nu e gen.} \quad \left| \quad (7^5)_{22} = 21 \neq 1 \Rightarrow 7 \text{ e gen.} \right. \right.$$

$$\text{ord}_{22}(3) = 5 \neq \phi(m) \quad \text{ord}_{22}(5) = 5 \quad \left| \quad \text{ord}_{22}(7) = 10 = \phi(22) \right.$$

$$k \in \{1, 3, 7, 9\}$$

$$* \text{ord}_m(a^k) = \frac{\text{ord}_m(a)}{(k, \text{ord}_m(a))}$$

$$\text{ord}_{22}(7^k) = \frac{\phi(22)}{(k, \phi(22))} = \frac{10}{1} = 10$$

$$(k, \phi(m)) = 1$$

$$\text{gen. } \mathbb{Z}_{22}^* \left\{ \begin{array}{l} 7^1 \\ ? \quad 7^3 \pmod{22} \\ ? \quad 7^7 \pmod{22} \\ ? \quad 7^9 \pmod{22} \end{array} \right.$$

● Funcția lui Euler $\phi(m) = |\mathbb{Z}_m^*|$

- câte numere $< m$ sunt coprime cu m
- $\phi(m)$ reprezintă ordinul grupului $\mathbb{Z}_m^*$

1) $\phi(1) = 1$

2) $\phi(p) = p-1$, p prim

3) $\phi(a \cdot b) = \phi(a) \cdot \phi(b)$, $(a, b) = 1$

4) $\phi(p^e) = p^e - p^{e-1}$, p prim

5) $\phi(m) = (p_1^{e_1} - p_1^{e_1-1}) \cdot \dots \cdot (p_k^{e_k} - p_k^{e_k-1})$, unde $n = p_1^{e_1} \cdot \dots \cdot p_k^{e_k}$

↪ Dacă $\text{ord}_m(a) = t$, atunci $\text{ord}_m(a^k) = t$ dacă $(k, t) = 1$

Prop. 6 $\text{ord}_m(a^k) = \frac{\text{ord}_m(a)}{(k, \text{ord}_m(a))}$

* Ordinul unui element divide ordinul grupului

● Rădăcini primitive

Dacă $\text{ord}_m(a) = \phi(m)$, atunci a este răd. primitivă mod m
Câte răd. primitive există în $\mathbb{Z}_m^*$? $\phi(\phi(m))$

Prop 6 $\phi(d_m(a^k)) = \frac{\phi(d_m(a))}{(k, \phi(d_m(a)))}$

and $\phi\left(\frac{[2]}{[2]}\right) = \frac{\phi(d_m(2))}{([2], \phi(d_m(2)))} = \frac{\phi(2)}{([2], 1)} = \frac{10}{1} = 10$

$([k], 10) = 1$

? 0 rad. primitive din $\mathbb{Z}_m^*$

? Totă rad. primitivă din $\mathbb{Z}_m^*$ # numere coprime cu $\phi(m) = 10 = \phi(10) = \phi(2) \cdot \phi(5) = 4$

Câte? $\phi(10) = \phi(2) \cdot \phi(5) = 4$

$= \phi(10) = \phi(\phi(m))$

Găsiți & numărați primitive din $\mathbb{Z}_n^*$.

1) m admite rad. pr? m de forma $1, 2, 4, p^k, 2p^k$, p prim impar

$11 \rightarrow p^k \text{ (DA)}$

2) $\phi(11) = 11 - 1 = 10$ din (10): $1, 2, 5, 10$ Obs: $\forall a \in \mathbb{Z}_n^*$, $a^i \equiv a, a^i \equiv 1$

$a \in \mathbb{Z}_m^*$ $a^2 \stackrel{?}{=} 1 \pmod{11}$ $a^5 \stackrel{?}{=} 1 \pmod{11}$ la una din aceste puteri DA $\Rightarrow$ nu e gen. NU la ambele puteri $\Rightarrow$ a e generator

Dacă $\exists$ o putere $v < \phi(m)$, $a^v \equiv 1 \pmod{m} \Rightarrow a$ nu e gen; $v \in \text{div}(\phi(m))$

$a \in \{1, 2, 3, 4, \dots, 10\}$

$\mathbb{Z}_m^*$, $m \geq 1$

$2^2 \pmod{11} \equiv 4$ $4^2 \equiv 1 \pmod{11}$ NU } $\Rightarrow 2 \in \text{gen în } \mathbb{Z}_4^*$

$2^5 \pmod{11} \equiv 32 \pmod{11} \equiv 10$ $10^2 \equiv 1 \pmod{11}$ NU

? totă gen. din $\mathbb{Z}_{11}^*$ $k \in \{1, 3, 7, 9\}$ $2^1 = 2$; $2^3 \equiv 8$; $2^7 \pmod{11} \equiv 7$

$2^9 \pmod{11} \equiv 6$

4) $\mathbb{Z}_{22}^*$ Totă gen din $\mathbb{Z}_{22}^* = \{2, 6, 7, 8\}$ ✓

1) DA $2p^k$

2) $\phi(22) = \phi(2) \cdot \phi(11) = 10$

$a \in \{1, 3, 5, 7, \dots, 21\} = \mathbb{Z}_{22}^*$

2 poate fi gen în $\mathbb{Z}_{22}^*$? Nu. Deoarece $2 \notin \mathbb{Z}_{22}^*$ pt că $(2, 22) = 2 \neq 1$

Ex) Găriti, fol. propriu. ord. unui el. într-un grup, un el. de ordin 5 din $\mathbb{Z}_{11}^*$.

$a^5 \equiv 1 \pmod{11}$ și 5 este cea mai mică putere p. a. i. $a^p \equiv 1 \pmod{11}$

1) Aflăm un gen. din $\mathbb{Z}_{11}^*$: 2

$$2) \text{ord}_{11}(2^j) = 5 \quad \text{ord}_{11}(2^j) = \frac{\text{ord}_{11}(2)}{(j, \text{ord}_{11}(2))} = \frac{10}{2} = 5$$

$$(j, 10) = 2 \Rightarrow j = 2, 4, 6, 8$$

$$\{2^2 \pmod{11}, 2^4 \pmod{11}, 2^6 \pmod{11}, 2^8 \pmod{11}\}$$

$$x \in \mathbb{Z}_m^+ \Rightarrow \exists i, \alpha_{gm}, \alpha^i \equiv x \pmod{m}$$

$$m = 1, 2, 4, p^k, 2p^k \Rightarrow \exists g^m.$$

$$x^m \equiv 1 \pmod{m}$$

$$\mathbb{Z}_m^* \rightarrow \text{räd. pr.}$$

$$\alpha^{im} \equiv \alpha^0 \pmod{m}$$

$$in \equiv 0 \pmod{\phi(m)}$$

α erste räd. pr.

$$\alpha^i \pmod{m}, i \in \left\{ k \cdot \frac{\phi(m)}{(m, \phi(m))} \mid 0 \leq k < (m, \phi(m)) \right\}$$

x

x

$$a^r \equiv a^s \pmod{m} \Leftrightarrow r \equiv s \pmod{\text{ord}_m(a)}$$